

MÜMİNİN MANEVİ KALKANLARINDAN BİRİ/ ORUCUN KAZANDIRDIKLARI¹

I) Konunun Planı

- A) Orucun İnsanı Kötülöklere Karşı Koruyan Manevi Bir Kalkan Olduğu
- B) Oruç Tutmakla Elde Edeceđimiz Dünyevi ve Uhrevi Kazanımlar
- C) İnsanın Gönöl Dünyasının Temizlenmesinde Oruç Gibi Bazı İbadetlere Olan İhtiyacı
- D) Toplumsal Yararları Açısından Orucun Deđerlendirilmesi

II) Konunun Açılımı ve İşlenişi:

Orucun İslamın temel ibadetlerinden biri olduğu üzerinde durulur. Konu ile ilgili âyet ve hadisler ışığında orucun farziyyeti açıklanır.

Oruç tutmadaki amaçlara işaret edilir. Özellikle orucun, yeme-içmeden kesilme olarak algılanmasının yanlışlığı üzerinde durulur.

Orucun insanı koruyan manevi kalkanlardan biri olduğu izah edilir. Ayrıca insanın başına gelen musibetlerin genelde ölçüsüzce yeme-içme, sınır tanımayan kötü konuşmalar olduğu üzerinde durulur.

III) Konunun Özet Sunumu:

İbadetler belirli vakitlerde yapılır. Farz olan orucun vakti Ramazan ayıdır. Ramazan ayının dinimizde büyük bir önemi ve diğer aylar arasında seçkin bir yeri vardır. Kur'an-ı Kerim'de **يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون** "Ey iman edenler! Kötülöklere sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı."²âyeti, orucun koruyucu bir boyutunun olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca Hz. Peygamber de "...Oruç kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu gün kötü söz söylemesin ve kavga etmesin. Şayet biri kendisine söver ya da çatarsa: 'Ben oruçluyum' desin. Muhammed'in canı kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir. Oruçlunun rahatlayacağı iki sevinç anı vardır: Birisi, iftar ettiği zaman, diğeri de orucunun sevabıyla Rabbine kavuştuğu andır."³ buyurmak suretiyle orucun nefsin gayri meşru arzu ve isteklerine karşı bir kalkan olduğunu dile getirmiş ve oruçlunun elde edeceği mükafatı ifade etmiştir. Oruç, bilenler için gerçekten bir

¹ Bu vaaz projesi Dr. Yaşar YİĞİT tarafından hazırlanmıştır.

² Bakara, 2/183

³ Müslim, Sıyâm, 30/163 (I, 807).

kalkandır. Şuurlu ve şartları özümşenerek tutulan oruç, kişiyi kötülöklere karşı korur. Toplumsal barışın ve birlikteliğın sağlanmasında da oruç etkin rol oynamaktadır. Çünkü oruçlu kavgalara, kötü sözlere açık değildir. Onun sadece midesi değil aynı zamanda dili, eli, gönlü bütün uzuvları dünyada bu tür çirkinliklere karşı iftarı olmayan bir oruçtadır. Evet kısa vadede onun dilinin, iftarı güzel sözdür, gönlünün iftarı güzel duygulardır, elinin iftarı, hayır işlerde kullanmaktır, gözünün iftarı güzelliklere bakarak Yüce Rabbi'nin kudret ve kuvvetini anlamaktır. Aklın iftarı, millet ve insanlığa huzur verecek bilgi ve düşünceler üretmektir. Uzun vadede ise bu uzuvların iftarı, Yüce Rabbi'nin müjdesine erdiği andadır. İncancımıza göre asıl müjde ve iftarda bu olsa gerek. Orucun bu boyutu asla göz ardı edilmemelidir. İnsanların birbirleriyle iyi geçinme yerine birbirini yeme yarışında olduğu günümüzde, bu tür moral değerlerin ve yönlendirmelerin sağlayacağı faydalar yabana atılamayacak güçtedir. Nice masum hayatların sönmesinin, kanların akıtılmasının, aile ve dostlukların yıkılmasının temelinde, hiçbir değeri olmayan söz ve kavgaların olduğunu görmekteyiz. Bu tür olayların, gerek fert ve gerekse toplumsal boyutta tamiri imkansız yaralar ortaya çıkardığı da bir gerçektir. İşte dar anlamda oruçlu geniş anlamda ise Müslüman, kavga ve anlamsız sözlere kapalıdır, diğer bir ifadeyle o, Allah'ın rızası olmayan her türlü eyleme karşı iftarı olmayan bir oruçtadır. Onun kapısı adeta iftar sofrası gibi hep güzelliklere açılır. Maddi ve manevî yönden aç, susuz insanlar onda hayat bulur. O sofrada nasıl gayr-i meşrû yiyecek ve içeceklere yer yoksa, onun makro planda dünyasında da, mikro planda gönlünde de meşrû olmayan davranış ve eylemlere geçit yoktur.

Oruç tutmak suretiyle Allah'ın emrini seve seve yerine getiren mü'minlerin bağışlanacağını, günahlarının affedileceğini müjdeleyen peygamberimiz şöyle buyuruyor: "Bir kimse inanarak ve mükâfatını umarak Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."

IV) Konu İle İlgili Âyetler

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ {183} أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı. Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidyeye

verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (mesela fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”⁴

V) Konu İşlenirken Başvurulabilecek Hadisler

أنه سمع أبا هريرة رضي الله عنه يقول: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "قال الله عز وجل: كل عمل ابن آدم له إلا الصيام. فإنه لي وأنا أجزي به. والصيام جنة. فإذا كان يوم صوم أحدكم فلا يرقث يومئذا ولا يسخب. فإن سابه أحدًا أو قاتله، فليقل: إني امرؤ صائم. والذي نفس محمد بيده. لخلوف فم الصائم أطيب عند الله، يوم القيامة، من ريح المسك. وللصائم فرحتان يفرحهما: إذا أفطر فرح بفطره. وإذا لقي ربه فرح بصومه".

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: Aziz ve celil olan Allah "İnsanın oruç dışında her ameli kendisi içindir. Oruç benim içindir, mükâfatını da ben vereceğim" buyurmuştur. Oruç kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu gün kötü söz söylemesin ve kavga etmesin. Şayet biri kendisine söver ya da çatarsa: 'Ben oruçluyum' desin. Muhammed'in canı kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir. Oruçlunun rahatlayacağı iki sevinç anı vardır: Birisi, iftar ettiği zaman, diğeri de orucunun sevabıyla Rabbine kavuştuğu andır. "⁵

VI) Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

NEVEVÎ, Riyazü's-Salihîn, Ter. Hasan Hüsnü Erdem ve Kıvamuddin Burslan, DİB yayınları, Ankara 1972.

Türkçe Tercüme ve Şerhi: Riyazü's-Salihîn Peygamber Efendimizden Hayat Ölçüleri, Hazırlayanlar. Prof.Dr. M.Yaşar Kandemir, Prof. Dr. İsmail L. Çakan, Doç Dr. Raşit Küçük, Erkam Yayınları, İstanbul 1997.

Prof. Dr. Alparslan Özyazıcı, Din ve Bilimin Işğında Oruç ve Sağlık, DİB. yayınları, Ankara 2004.

Dr. Yaşar Yiğit, "İbadet Anlayışı Açısından Oruç" Diyanet Aylık Dergi, Aralık 1999, sayı 108; "Ben Oruçluyum Diyebilmek..." Diyanet Aylık Dergi, Kasım 2001, sayı 131.

TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Tarafından Hazırlanan İlmihal, c.I, s. 379 vd.

Seyfettin Yazıcı, Ramazan ve Oruç DİB. yayınları Ankara 1997.

⁴ Bakara, 2/183-185.

⁵ Müslim, Sıyâm 30/163, (I, 807)